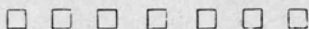

Domači Prijatelj

Ta časopis izdaje Vydrova tovarna hranil v Pragi VIII. in ga pošilja svojim odjemalcem **popolnoma zastonj**. Na „Domačega Prijatelja“ se ne more naročiti, tudi do inozemstva ne.

O malinovem grogu.

Na duri je bilo potrkanó.

„Prosto“, odzovete se došlecu.

Vstopi. Gost, Vaš ljubi gost. Po prijaznem sprejemu, skrbite, kako bi mu postregli. „Gost v hiši, Bog v hiši,“ imate v mislih. Kako bi ga počastili? Gostu gostrežete z vsem, kar imate dobrega doma. Če pa slučajno niste pripravljeni. In ako je obisk popoldne po dokončani južini?

Veste, drage gospodinje, kako si pomorete, če imate **Vydrov malinóv grog**? Predno naštejete do pet, segrejete čisto vodo, jo prinesete na mizo, ter opozorite gosta, naj bi si pridjal nekaj koščkov sladkorja in 4—5 zličic malinovega groga.

Exquisitni napoj! Prijetno tekne in kaj lahko se posrka. Spravite Vi pohvalo katero mi tudi za sebe reklamiramo. Za prigrizek pa pridajte naše maslene oblate.

Brez truda ste gostu imenitno postregli; malinóv grog razgreje in umiri kri in gost je spokojen. Povpraša Vas po našem izdelku. Ne pozabite priporočiti in mu povedati ceno: steklenica stane 2 Kroni in zadostuje za 50 porcij. Opozorite ga tudi na naše izborne oblate. Poglavitno pa je, da mu ne pozabite dati naš naslov:

Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

Deset zapovedi o Vydrovi žitni kavi.

I.

Vydrova žitna kava je dar Božji; je **redilna, zdrava** in **nadomesti** zrnato kavo, za drag denar sem dovažano.

II.

Iznebi se **predsodka**, da iz žita ne more biti kava; **iz njega je kruh**, zakaj bi ne poskusili?

III.

Vzemi $\frac{3}{4}$ Vydrove in $\frac{1}{4}$ zrnate kave, ter jo **po navodilu** pripravi. Zrnato kupuj samo **najboljše** vrste.

IV.

Otrokom dajaj samo Vydrovo kavo. Radi jo pijo in ugaja jim.

V.

Vydrovo žitno kavo **pokuhaj** in netrpi, da bi se priprava iste le zanikerno vršila.

VI.

S cikorijo oprezno ravnaj, ker ona da barvo, **kazi pa okus kavi**.

VII.

Z rabljenjem Vydrove žitne kave si **prihraniš**, ter to gotovo na drug način dobro porabiš.

VIII.

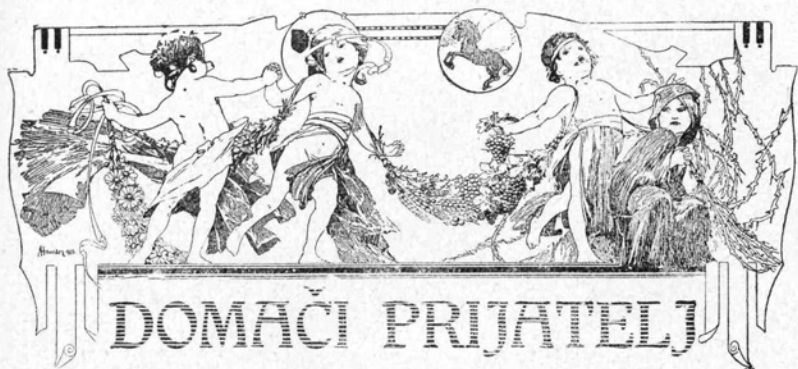
Nepozabi **priporočati** Vydrove žitne kave. Privošči tudi drugim tako dober zajuterk, kot samemu sebi.

IX.

Cena je nizka: 5 kg. za **4 K 50 v**, poštne prosto. „Domači Prijatelj“ mesečno zastonj.

X.

Naslov si dobro zapomni in se ne pusti z drugim motiti: **Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.**

LETNIK IV.

PRAGI, 1. SEPTEMBRO 1907.

STEV. 9.

GRİŠA:

RAZPELO JADRA JE SRCÉ . . .

Razpelo jadra je srcé —
Kam? Srce ne vpraša —
Kdo izmeril bi morje,
večna pota naša?

Dajte mi moči in sil,
dajte hrepenenja,
plodne ure naj so cilj
mojega življenja!

J. E. RUBIN:

PURAN.

Pred purami, ki jih je vodil Hrvat po dolgi dolenjski cesti, je hodil lep, mlad puran. Velik je bil in mogočen. Oma-govala je cela družba na dolgi poti, on ni omagoval; celo Hrvat sam je moral sesti sem in tja v senco ob cesti in uboge pure so žejno odpirale svoje kljune ter hrepenele po oživiljal joči mokroti, kajti vročina je bila velika in suša je vladala po deželi. Nikjer ob cesti kapljice vode. Kljuvale so si gredoč zelene biljke, a kaj je zelena biljka, ko je brez moče, posušena. Le gost dim belega prahu je spremljal cel čas utrujeno jato. Padla je tu in tam pura in obležala. Pobral jo je vodnik in jo nesel do bližnje vasi. Tam jo je prodal babi za par grošev.

Puran je hodil spredaj in je videl vse to. In tako je mislil puran :

„Pot, ki jo moramo narediti, je ista, čemu torej zaostajati in mudliti se. Najboljše je hoditi spredaj. Kajti prah je zadaj v jati večji, nego spredaj. Ako zaveje preko ceste prijeten hladen veter, čuti ga prvi oni, ki je spredaj. Ako leži na cesti odpadek, ki je vreden za želodec, najde ga najprej oni, ki je spredaj. Ako se kje pokaže voda, napije se najprej prvi in za druge lahko zmanjka. Tudi vodnikov bič pada bolj po onih, ki so zadaj in mene doseže le takrat, če zavijem na stran, kadar se mi hoče v senco.“

Tako je mislil puran in je preziral neumno množico, ki je utrujena capljala za njim. In res se mu je dobro godilo. Sit je bil vedno, ker je hlastno pobral vse, kar je našel primernege na cesti, najlepše trave je pokluval on in najbolj je čutil hladne vetre, če so zaveli preko ceste. Parkrat ga je bila zmotila senca, da je zavil na stran, padeč je bič po njem, ampak bolj so bile tepene pure, ki so se mu dale zavesti. Puran je postal ošaben in pomiloval je onemoglost uboge jate, ki si ne zna pomagati naprej in hodi zadaj. Tako je vodil Hrvat svojo jato dolge dni po dolgi dolenski cesti.

Prišli so v vas in ob cesti pred vasjo je stala kovačnica. Star kovač je tam koval že dolge čase. Okoli in okoli kovačnice so ležala kolesa, orodje in stari vozovi. Skozi vrata je metal kovač na cesto drobna železna zrna, ki jih je izbil iz gorečih šin. Ni bilo mar kovaču, kdo se vozi ali kdo hodi po cesti; pel je svojo pesem in kladivo mu je zvenelo v roki v mogočnih udarcih. Daleč so bile njegove misli v krčmi pri vinu in pri veselih bratcih. O denarju je premišljal, ki ga bo imel v nedeljo. Zato niti videl ni, da se bliža vasi Hrvat z purjo jato. Odletelo je zrno za zrnem iz goreče šine na cesto. To je zagledal puran. „Glej“, je mislil. „vsipljejo nam lepega žita in kdor bo prvi, dobi več...“ In zaletel se je pred kovačnico in je pozobal veliko goreče zrno, ki je bilo ravnokar priletelo na cesto. Zrno mu je prežgalo krof in je padlo na tla. Zaklopotal je z velikimi, lepimi perutimi in obležal je pred kovačnico v velikih bolečinah. Kovač je stopil na prag in se mu je posmejal:

„Prijatelj, iz kovačnice prihajajo goreča zrna, ne jej jih.“ In je šel in je koval dalje. Ustavila se je cela purja jata in je obstopila mrtvega purana. Hrvat ga je zadel na ramo in ga prodal babi v vasi za par grošev ter je pognal svojo jato naprej v svet.

FERDO PLEMIČ:

ZGUBLJENI ROKOPIS.

Jurij Rezjan je bil svoje dni urednik neke tedenske revije, ki je še precej dobro uspevala, posebno odkar je pričel priobčevati v nji svojega prijatelja roman „Pod krilatim krilom“.

Kako je bilo ime temu prijatelju, to raje zamolčimo, ker je isti sedaj precejšna pisateljska korifeja. A pod svoj takratni roman se je podpisoval z nadebudnim psevdonimom Danilo Smrčkoslav.

Njedov roman je tedaj ponatisnjeval Jurij Rezjan v svoji reviji v vsaki številki sproti po jedno poglavlje. Na narasčujočem številu svojih naročnikov se je tudi kmalu prepričal, da roman „vleče“, t. j. da ugaja čitateljem. Že si je zidal lepe gradiče v svoji domišljiji, kakor n. pr. potovanje v Italijo, kamor hodijo v novejšem času mesto pesnikov uredniki. Kar mu podere neljub slučaj vse načrte.

Pomatisnil je namreč jedva deveto poglavje priljubljenega romana, pa ti že založi ves nadaljni rokopis (bilo ga je še 86 poglavij!) nekam in ti ga ne najde več kljubu vsemu iskanju po vseh kotih svoje sobe. Celo v pisalno mizo je bil pogledal za njim, kamor navadno ni vtaknil nikdar kekega rokopisa. Ali, kakor rečeno, vse iskanje je bilo zaman, rokopisa ni bilo nikjer, in topot je izšla revijina številka brez nadaljevanja Danilovega romana.

Čez dva dni pa je v dobil urednik sledeče pismice:

Velecenjeni g. urednik!

Pogrešam v reviji nadaljevanje romana: „Pod krilatim krilom.“ Menite res, da so suhoparni politični pregledi zanimivejši negoli Smrčkoslavova muza?

Hortenzija Slemenova.

P. S. Upam, da se bo nadaljeval roman v prihodnji številki.

Tudi urednik je upal ter ves teden pridno iskal, a kolikor je tudi to delo opravljal sistematično, rokopis je bil in ostal nenajdljiv. Zato je izšla tudi prihodnja številka brez Danilovega romana, a z debelotiskano tolažbo:

„Pod krilatim krilom“ smo odložili radi pomanjkanja prostora na prihodnjo številko.

Uredništvo.

Na to medlo tolažbo je sprejel Jurij Rezjan sledeča tri pisma:

Cenjeni gospod!

Če Vam primanjkuje res prostora, pošljem Vam stolico svoje babice, da se vsedete vanjo z vsemi Vašimi dolgočasnimi razpravami. Roman mora na dan!

Jelena Krhka.

Drugo pismo, pisano z moškimi potezami, pa se je glasilo:

Slavni g. urednik!

Jeli res, da ste se sprli s pisateljem Danilom Smrčkoslavom? Zakaj ne priobčujete več njegovega romana? Če ne bo nadaljevanja vsaj v prih. številki, (kar pa dvomim,) prosim, izbrišite me takoj iz vrste naročnikov.

Štefan Murva.

Pogledal je g. urednik urno v svoje zapiske in našel, da mu Štefan Murva sploh še ni plačal niti vinarja naročnine. To ga je nekoliko pomirilo. Zato odpre bolj hladnokrvno tretje pismice.

Evo vam ga:

Gospod!

Vi ste oderuh! Literarna pijavka! Fej! Izplačajte dičnemu Smrčkoslavu takoj njegov honorar, da se bo roman slednjič venderle nadaljeval.

R. P.

„To je pa že obrekovanje!“ je vzdihnil ogorčeno Jurij Rezjan. „95 svitlih kronic, po krono poglavje, sem odštel prijatelju Danilu za njegov rokopis. In sedaj to podlo sumničenje!“

Z nervozno naglico je preiskal zopet vse svoje stanovanje ter tiskarno. Povpraševal je povsod in vsakega, celo na policiji je bil — vse zaman. Rokopis je ostal zaklet, in izšla je že tretja številka revije brez „krilatih kril.“ Za njo so pa kar deževala pisma v uredništvo. Urednik Rezjan ni prebral vseh, imel je že pri prvem dovelj. Glasilo se je:

Ljudje, ki ne izpolnjujejo svojih obljub, nimajo več pravice do značaja. Veste li to?

Vsa zadeva z Danilo Smrčkoslavovim romanom smrdi po literarni tatvini, ki ste jo vi nameravali izvršiti, a kateri je državno pravništvo prišlo menda še o pravem času na sled. Veselilo me bo, če izvem, da so obesili v vašem mestu literarnega bandita. Vašo „revijo“ vam vračam z današnjo pošto, kar store tudi moji znanci.

Sram vas bodi!

O. P.

Res se je vrnilo uredništvu poštnim potom kakih 30 iztisov od raznih strani s pripombo: „Se ne naroča več!“

V tej stiski je sklenil Jurij Rezjan storiti skrajni korak ter poiskati svojega prijatelja Danila. Z izgubo 9 kron in 68 vinarjev je stikal za njim po raznih krčmah in kavarnah. Čez tri dni pa ga srečno najde v njegovi podstrešni sobici, kjer bi ga človek najmanj iskal.

Vdobi ga tedaj.

Ležal je slavni romanopisec na vdrti postelji in bil je razmehoma še precej trezen.

„Hvala bogu, tukaj si!“ ga pozdravi.

„Tukaj sem, da, a bolj hvala moji prazni novčarki.“

„Napolnim ti jo . . .“

„Napolniš? Daj se objeti!“

„Objemal boš kasneje. Napolnim ti tedaj novčarko, a pomagaj mi iz smole.“

„Kaj pa je?“

„Ali se še kaj spomniš na svoj roman „Pod krilatim krilom“, ki si mi ga izročil približno pred tremi meseci?“

„Mislim, da je bilo nekaj takega. Kaj te je morda radi njega kdo javno oklofotal?“

„Baš nasprotno! Tu beri!“

In podal mu je vsa že omenjena pisma ter mu temeljito pojasnil vso mažo, v kateri je sedel zakopan do grla. Pisatelj Danilo ga je poslušal sočutno, potem je dejal:

„Ne vem, če ti morem jaz kaj pomagati.“

„Seveda moreš.“

„To sem pa radoveden kako!“

„Spiši vso stvar še enkrat, plačam ti.“

Debelo je pogledal pisatelj moža ter rekel:

„Budalo! Oprosti, ali drugega izraza ne najdem. Kako mora tudi zahtevati razsoden človek, da naj bi se jaz še — spomnil na ono literarno brozgo, ki je tvojim ljudem tako pri srcu?“

Mož je bil strašen v svoji ciničnosti.

„Pa saj ne rečem, da spiši vse do pičice kakor poprej, niti tako obširno, a vender tako prilično podobno,“ ugovarja urednik.

„S tem bi se ti sam popolnoma pokopal. Prilično podobno . . . ha, ha! Ljudje so sedaj opozorjeni in ti bodo gledali natanko na prste. Če jo količkaj drugače zavijem v zlogu ali tako, pa bodo takoj izjavili, da so nadaljevanja — tvoje maslo.“

„Skoraj imaš prav.“

„Vender ti lahko postrežem z drugim gradivom.“

„To tudi nič!“ vzdihne urednik. „Vprašanje je namreč blizu: Če piše nov roman, zakaj ne skonča prejšnjega. Še hitreje mi bodo očitali sleparstvo.“

„Popolnoma prav govoriš,“ pritrdi hladno pisatelj.

„Tedaj?“

„Tedaj, kakor sem rekel, pomagati ti ne morem. Za temi besedami sta umolknila oba, eden je mirnodušno vlekel ob svoji viržinki, drugi si je napenjal možgane.“

Kar skoči urednik na svoji nogi in prime za klobuk. Veselo vzklikne:

„Imam, že imam! Dobra ideja!“

„Kaj neki?“ vpraša leno pisatelj, a urednik reče turobno:

„Prijatelj Danilo, zgoditi se mora najstrašnejše. Verjami, jaz ...“

„Naj se zgodi, kar hoče!“

„Podaj mi roko prijatelj Danilo! Nikdar ne bi verjel, da te zgubim tako mladega!“ ...

„Beži šalobarda ...! Posodi mi forint!“

Dal mu ga je ter odšel.

Prihodnja številka Rezjanove revije pa je izšla s črnoobrob-ljeno notico:

C. g. bralcem!

Radi žalostne katastrofe se mora prekiniti za vedno nadaljevanje romana „Pod krilatim krilom.“ Pisatelj Danilo Smrčkoslav je namreč po kratki a mučni bolezni nenadoma umrl, predno je mogel skončati svoj roman. R. i. p.

Uredništvo.

D drugega dne je sprejel urednik že prvo sožalno brzojavko z besedilom:

„Ubilajec!“

Nadaljnih brzojavk pa ni počakal. Skril se je pred ljudsko nevoljo v gore k svojemu znancu Leskarju, učitelju v Rovtah.

Veselo ga je mož sprejel.

„Dobro da si prišel, bo vsaj kaj zabave!“

Potem sta zavila v vaško krčmo, a tam ga je učitelj takole mimogrede vprašal:

„Ti, si še vedno tako raztresen in pozabljiv?“

„Mislim, da ne. Moj spomin je postal jeklen. Zakaj pa povprašuješ?“

„Zato, ker si ne vem zazlagati, kakšnega hudirja si mi onkrat poslal mesto obljubljenih knjig.“

„Kaj niso prave?“

„Nobena ni prava, ker v zavoju knjig sploh ni bilo, temveč nek „špeh“, nek rokopis.“

„Rokopis praviš?“ vzklikne Jurij Rezjan in prime učitelja krčevito za komolec.

„Da rokopis, sicer ne popolen ...“

„Ne popolen?“

„Začetek mu manjka. A imam še vsega, če ga slučanje rabiš.“

„Rabim, rabim! Kje je?“

„Doma.“

Zadrvel se je urednik proti šoli, učitelj za njim.

Hip kasneje je držal Jurij Rezjan v svojih tresočih rokah onih 89 pogrešanih podglavji rokopisa „Pod krilatim krilom.“ A hkrati se je domislil vse svoje smole.

Prepozno!

Oko se mu je porosilo.

Učitelj Leskar ga je začuden pogledal.

„Kaj se pa solziš, nu?“ ga vpraša.

„Oj, zakaj bi se ne? To je rokopis umrlega — ubitega pisatelja.“

„Lahka mu zemljica!“

„Da lahka mu!“ reče urednik, ki ni imel volje poleg svoje smole natovoriti si še zasmehovanje na hrbet.

„Ti,“ reče čez malo učitelj, „če je pisatelj mrtev, potem je najina sveta dolžnost priobčiti to stvar tule kakor posmrtno delo.“

„To bi bila ideja!“ vzklikne urednik, a dostavi takoj razočaran: „Nič ni z njo!“

„Zakaj ne? Ker manjka v začetku par poglavji?“

„Ne radi tega. Poglavja, ki tu manjkajo so namreč že natisnjena.“

„Potem imamo popolno delo pred saboj.“

„Res je, ali zapomni si dobro učitelj Leskar, kar ti sedaj zaupam, kakor dobro poučena oseba, in kar ti bom že še po, jasnili: Pisatelj je notorično prej umrl, predno je mogel dokončati svoj že dokončan rokopis.“

Strmel je učitelj Leskar, seveda, ker kakor urednikov prijatelj ni bral njegove revije.

SAMKO CVETKOV:

PESEM.

Pomladna cvetka v polju,
v pšenici rdeči mak
to tvoje ustnice —
in laski so svetel oblak.

Oči so ti skrivnostne
kot je ob morju mrak
in med sladkejši ni
kot je poljubček tvoj sladak.

Tvoj dih je tako miren
kot na planinah zrak,
tvoj stas je lilija,
in lahno prožen tvoj korak.

Vse je sladko pri tebi,
spomin na te — grenak:
bilá si angel moj
vesel, sedaj pa moj si vrag.

S. SVETINA:

KO SE JE DACAR POSLAVLJAL...

Sama sediva s prijateljem v sobi. Zunaj je noč in pusto, deževno vreme. Kaplje trkajo po oknih neprenehoma in od daleč se sliši hripava in zategnjena pesem pijanca, ki moti s svojim hreščečim glasom nočno tihoto. Tik okna mojega stanovanja sveti električna žarnica in obseva par hiš dolgočasne

ulice. V sobi vlada vzduhel zrak, po kotih so stene vlažne in prav pod mojo posteljo poganjajo male, bele gobice, znak plesnobe.

Prijatelj Julij Zaviršek si je prižgal cigareto in mi začel pripovedovati o dacarju Damijanu.

— — — — —
„Oni dan je bil dacar Damijan Pikel zadnjič v našem trgu. Bil je rejen človek s sivo brado in s plešasto glavo. Nosil je kratko črno suknjo, ki je bila na komolcih že nekoliko oguljena, in ozke hlače so se tesno oprijemale njegovih, ne ravno suhih nog. Po celem trgu je bil znan kot odličen mož s samimi lepimi lastnostmi in čednostmi. Prijateljem njegovim so se prištevali vsi „boljši“ trški ljudje, kakor župan, notar, fajmošter učitelj in še drugi. Saj to tudi ni nič čudnega. Zakaj ne bi imel ugleden človek prijatelje ugledne može; in dacar Damijan je bil zelo ugleden človek, kakor sem že povedal. Njegovim prijateljem sem se prišteval tudi jaz. Kadar sem se pogovarjal z njim in je pogovor slučajno nanesel na slovensko literaturo, tedaj so se mu zasvetile oči, govoril je hrupno in mahal z rokami okoli sebe. Včasih je govoril s tako vnemo, da so mu polzele debele potne kaplje po rejenem licu.“

Prijatelj Julij si je prižgal vnovič cigareto in pripovedoval dalje :

„Sedim sam v sobi pri pisalni mizi in urejujem korespondenco. Nekdo potrka na vrata. „Naprej!“ zakličem in se ozrem. S solidnimi koraki stopi v sobo dacar Damijan. „O, gospod Pikel, kako presenečenje! Mora že biti važna stvar, da ste se potrudili me obiskati. Pravim samo zato tako, gospod Pikel, pa ne zamerite, ker ste bolj redki moj gost. Prosim, odložite in prisedite k mizi!“

Podal mi je roko, dal suknjo in klobuk na obešalnik in sedel na stol.

„Res, važna stvar je, gospod Zaviršek. Mogoče, da še niste ničesar slišali. Jutri grem odtod, sem prestavljen v Zavrh.“

„Ni mogoče, gospod dacar, gotovo se le šalite.“

„Resnica, gola resnica,“ odgovoril je.

„Kaka škoda, gospod Damijan, da odidete iz naše srede. Pa tako nanagloma, res neverjetno!“

„Zvečer bomo še skupaj. Povabim vas torej, gospod Zaviršek, da pridete gotovo k „Ipavcu“, se bomo še nekoliko pogovorili, predno odidem. Župan, notar in učitelj pridejo gotovo; fajmošter mi je tudi dal častno besedo, da pride. In gospa županova, notarka in celo učiteljica, ki jo drugače ne moreš nikamor spraviti, tudi ona mi je obljubila, da pride. Sedaj moram pa še domov nekoliko pogledat. Ampak da ne pozabite, gospod Zaviršek,“ rekel mi je, vstal počasi, oblekel suknjo, podal mi roko in odšel s solidnimi koraki, kakor je bil prišel.

Precej pozno je že bilo, ko ogrnem havelok, vzamem palico in odidem od doma, da ugodim dacarjevi želji. Stopim v gostilno

pri „Ipavcu“. Po sobi so se vlačili gosti valovi tabakovega dima, kakor jesenskega jutro megle nad pokrajino. Pri mizi ki je bila pogrnjena s praznično belim prtom, je sedela trška inteligenca. Poznal sem večinoma vse, le tam v kotu pri oglu mize je sedel mlad fant, tako suh, da me je spominjal na sedem nerodovitnih let egiptovskih. Najbrže je bil študent. Kadir je cigareto in si vedno popravljal dolge lase, ki so mu silili na čelo. Pozdravili so me hrupno in dacar Damijan mi je migal z roko. „Ampak mislim sem že da vas ne bo, ker ste tako pozni, namreč. Pridite, prisedite, prosim! A, vidva se najbrže še ne poznata, kakor vidim. Tu vam predstavim svojega stričnika Pavla, študenta, poeta, et cetera . . .“ hitel je na vso sapo dacar in mi predstavil suhega fanta v kotu. „In tu naš drug, kontrolor Julij Zaviršek.“

Ko sem vsem podal roko in se je končala tako pozdravljalna ceremonija, sedel sem na stol poleg učiteljice, debele ženske z rdečo bluzo. Sobe še ni napolnil vinski duh in pogovori so bili resni in preiščeni in vsaka beseda je bila na svojem mestu. Na velikem in belem krožniku je bila narezana lepo rdeča gnjat, kupice so bile polne rmenega vinca.

Družba je postala čimdalje bolj vesela, notar je pravil dovtipe in vse omizje se mu je smejalo. Tolstemu župniku so se celo zasolžile oči in z obema rokama je tolkel po širokih stegnih.

Dacar Damijan Pikel je vstal, potrkal z nožem po kozarcu in vse je utihnilo. Odkašljaj se je, naslonil na mizo, premočil v hipu vse obraze in po sobi se je razlegel njegov senorni glas:

„Velemožna gospoda, dragi prijatelji! Odzvali ste se vsi, kakor vidim, mojemu vabilu in prišli tu sem, da se zadnjič prijateljski pogovorimo in veselimo. Zadnjič, pravim, zakaj jutri odpotujem iz te lepe doline, zapustim vas, dragi tovariši, ker me kliče bridka dolžnost. Kar časa sem bil med vami, smo si bili vedno prijatelji in nobeden ne more reči, da smo se kedaj razprli, ali kaj enakega. Skupno smo se trudili in delovali za naš mali, ubogi narod, ki nam bo gotovo tudi hvaležen za to. Pobirali smo prispevke za družbo sv. Cirila in Metoda, hodili smo vedno v cerkev, kakor se tudi spodobi, dajali s tem dobre zglede drugim, obnašali se sploh čednostno in s tem izvrševali nalogo, katero mora izvrševati vsak človek, ki dela za narod. Že prej sem omenil, da je naš narod ubog. in to po pravici. Poglejmo na primer na pesniško polje naše literature! Povem vam, prijatelji, da se mi vedno stori inako, ako primerjam nekdanje čase s sedanjostjo. Da, nekdanj so bili pesniki, ki so se odeli vsled svojih del z neminljivo slavo. Ampak to so bili pesniki. Kaj pa sedaj! O nekem Župančicu sem slišal praviti, da je velik pesnik. Bral sem celo nekaj njegovih pesmi in ko sem jih prebral sem vskliknil: „Kako se moreš meriti, ubožec, s takimi pesniki, kakor je Virk, postavim!“

„Ampak gospod Damijan!“ oglasil se je suhi študent in z veliko nejevoljo gledal dacarja.

„Tiho bodi ti, ki nič ne veš, čeprav si poet. Ponavljam še enkrat in tega mnenja bom vedno: Oni Župančič je ničla proti njemu, pravim. Mislim, da se z menoj strinja vsa častita družba, aline?“

In glej! Vsi: fajmošter, župan, notar, učitelj in učiteljica so svečano prikimavali. Suhi študent se je nagnil k meni in mi pošepnil na uho: „Kaj pravite, vi gospod, k temu? Človek bi se jezil, ampak ti ljudje imajo svoje nazore in ne zamerim jim.“ Pritrdil sem mu, dacar Damijan pa je govoril dalje.

„Ravno taka je tudi na pisateljskem polju. Vedno je kaj novega, ali kakor pravijo modernega. Ampak res ne vem, čemu ta novost. Kaj bi ne mogli pisatelji pisati bolj za narod, da bi jih lažje ta zastopil? Pa ni nič drugega, kakor same sanje. Sakrament, zakaj pa je lahko za prosto naše ljudstvo razumljivo pisal Janez Cigler na primer? Vsi lahko priznate, kaka mizerija vlada sedaj v nasi literaturi. No zadosti o tem.

Opazarjam vas, prijatelji, da delate naprej za naš narod tako, kakor ste delali do sedaj, ko sem bil tudi jaz med vami. Bog živi vas dragi tovariši, Bog živi naš slovenski narod!“

„Bog živi narod in z njim tudi velezaslužnega gospoda Damijana!“ In prijeli so za kupice in trkali z dacarjem. Ta pa se je priklanjal na vse strani, rdeč in poten od govora in se je smehljaj.

Ko se je navdušenje poglobilo, začeli so piti — menda vse za narod! Izbo je napolnil vinski duh, kar se je poznalo po obrazih in po besedah. V sosedni sobi so spravili vse mize v kot, da da je bil prostor za ples. K peči se je usidral trški godec, na jedno oko slepi Janž in je raztegnil harmonike. In začeli so hoditi pari, roko v roki in so se začeli vrteti. Dacar Damijan se je poklonil nerodno pred debelo učiteljico in šla sta v drugo sobo na ples. Medpotoma ji je govoril neumnosti na uho, da je zardevala in gledala v tla.

Pozno v noč smo se ločili, Dacar in župan sta bila tako vinska, da sta se kar za zid prijemala, notar ni bil skoro nič bolj. Drugi dan pa je odšel dacar Damijan iz trga v svoj novi kraj.“

— — — — —
Sama sediva s prijateljem v sobi. Zunaj je noč in pusto, deževno vreme. Kaplje trkajo po oknih neprenehoma in električna žarnica, tik okna mojega stanovanja obseva par hiš dolgočasne ulice ...

NEZVÁN:

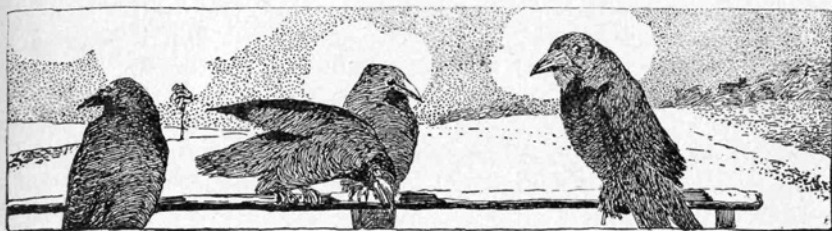
NESREČNIK.

Povejte, kje? povejte, kjé?
jaz našel tako bi srcé,
ki z mano bi sočustvovalo,
v nesreči meni pomagálo?

Život je moj bolán, bolán,
duhá teži obup strašán:
todá zaman — in naj umiram —
po tolažniku se oziram ...

Povejte, kje- povejte, kjé?
jaz našel tako bi srcé,
ki z máno bi sočnstvoválo,
v nesreči meni pomagálo?

Saj še živi spasilatelj naš.
del dobrih poplačitelj naš;
samaritanu O n povrne,
ko mene grob hladán zagrne ...

JOSIP PREMK:

VOJAKI NA VAJAB.

Jernej Copatar je sedel zamišljeno pri peči in pihal kakor v taktu iz starega vivčka ne meneč se za hihitanje in smejanje, ki je prihajalo iz veže. Modro mu je bilo lice, včasih je zamignil celo z roko, kot da hače pregnati neprijetne misli in godrnjal sam med seboj.

„Še tega je bilo treba. Človek se muči in trudi a sedaj ti pridiš ta divja druhal in vse ti potepta. Kaj je neki tega potreba. Gromska strela jih pobij predno prihrujejo v vas. Nikdar jih še ni bilo in ravno letos morajo priti. Pa še stanovanje jim daj človek.“

To poluglasno modrovanje mu je pretrgala domača hči Barbka, ki se je šolala v mestu, a bila sedaj na počitnicah. Veselega obraza je stekla k očetu ga potrepala po rami in prašala z zvonkim prijetnim glasom:

„Ali je res oče?“

„Kaj?“

„Da pridejo vojaki!?“

„Seveda je res. Vrag jih vzemi te nadležneže.“

„In pri nas bodeta stanovala dva častnika? Županov mi je tako dejal. Ali je res oče?“

Copatar je skremžil obraz v hude, jezne gube in pljunil v kot potem pa počasi odgovoril:

„I kako si vendar radovedna! Da pri nas bosta stanovala, seveda. Pa si bosta že zapomnila kdaj sta pri meni iskala pomoči. Močnik in kislo zeljo jima bom dal — nič družega! Spita naj pa na podu ali pa za svinjakom, saj je poletje — ne bo jih zeblo!“

Barbka je začudeno pogledala očeta, prisedla je k njemu in pričela s sila prijaznim glasom:

„O tako brezsrčni vendar ne boste oče! Vojaki so vendar reveži in postreči jim moramo. Ali menite, da pridejo radi. A tako zahteva višja oblast, ali razumete. Za nič vam ne bode potreba skrbeti, vse bodem jaz postregla. Zgornja soba je prazna, dve

postelji sta notri, ne bo jim potreba ležati na podu. Nekaj pa tudi imamo, da jim lahko damo za prigrizek!“

Copatar je poslušal molče Barbkino modrovanje in ko je končala, tlesnil je z jezikom, odložil je vivček in se obrnil proti Barbki.

„No, saj nisem radi tega hud! Pa saj veš kako pripovedujejo fantje, ko pridejo od vojakov, da so ravno taki oficirji, kakoršni pridejo k nam na stanovanje — hudobni in zničemer jim človek ne more dopasti. Ko bi vedel, da bodo zadovoljni z mojo postrežbo bi se jih prav nič ne bal. Pa vem, da me bodo vedno grdo gledali in morda celo po mestu ko se vrnejo opravljali. Saj pri nas še kuhati tako neznamo, kakor zahtevajo ti hudobneži. O ti moj Bog ti, jaz se jih resnično bojim.“

Morda bi tarnal Copatar še dalje, da se ni Barbka zvonko nasmejala in ga prijala za roko.

„Ali oče, nedelajte si nepotrebnih skrbij. Saj oficirji niso tako hudi ljudje — nič ne verjemite! Lepo jih postrežemo, nič jih ne smemo sovražiti in vse bo dobro. Vi pa oče, ker še niste občevali s takimi ljudmi in neznate tistih poklonov pa raje molčite — bodem že jaz vse opravila. Ako je človek v mestu kakor jaz — to vse bolj razume, vi pa občujete samo s kmeti in to je težavno. Odgovarjajte le bolj na kratko, da me ne spravite v zadrego — tako recimo z „da“ in „ne“.“

„Z „da“ in „ne“,“ je pritrdil zadovoljno Copatar in hvaležno pogledal učeno hčerko.

„Zapomnite si pa tudi to,“ je nadaljevala Barbka, „da mene kličite vedno le „Beti“ in ne Barbka, ker tako se nazivlje mestno, razumete!“

„Da da!“ je pritrdil Copatar. „Da in ne — Beti ne Barbka in vsa moja učenost bo pri kraju. Ako pa bi me vpraševali še kaj več, pa ti odgovorjaj mesto mene. Reci, da jaz težko govorim, ker se mi je naredila prisadna pika.“

Barbka se je zadovoljno nasmehljala in odhitela v zgornjo sobo, da pripravi ležišče za častnika. Copatar pa je odšel na vas, kjer so se zbirale gručice vaščanov in seveda je bila njih govorica le o vojakihi. Mnogo so zmodrovali možakarji, mnogo so se pomenili in ko so končali svoj consilium so ga hoteli zapečatiti kot navadno s pol litrom „poštenega“. A tedaj se je začula glasna tromba, da so se vsi spogledali. Otroci so radovedno stekli na konec vasi in začudeno gledali prihajajoče vojake. Ko so prikorakali že blizu vasi je zaigrala tudi godba in otroci so se razleteli prestrašeni vsak k svoji materi, ker kaj takega še ni čulo njih uho. Matere so jih seveda tolažile, da to ni nič hudega, a mladi modrijančki so le ostali na domačih pragih in so raje le od daleč opazovali velike, rumene trombe, ki so bučale, da se je stresala vas. Štačunarjev Nacek, ki je hodil prvo leto v šolo je celo zmodroval, da bodo imeli na sodni dan angelji take trombe, da bodo lahko vzbudili mrliče.

Skratka, vsa vas je bila na nogah. Od hiše do hiše so romali vojaki, si iskali stanovanja, nekateri se je celo pridušil, kar se je zdelo vaščanom sila grdo. Pri županovih so stali častniki, glasno so zapovedovali in zdaj pa zdaj se kdo celo hudo zadre nad neposlušnim prostakom, kar je Copatarjeve slutnje, ki je gledal raz domači prag — češ, da so to grdi ljudje še bolj potrdilo. Tudi Barbka je prišla iz hiše, a med vaškimi deklicami ni stala ker zavedala se je, da ne spada več med nje... Fantje so se naslanjali ob plotu, tiho so se pogovarjali in včasih so se ozrli, ako je prikorakal mimo njih krepak vojak. Danes jim niso uhajali pogledi na drugi konec vasi, kjer so stala vaška dekleta, ker tudi te so ta dan nekoliko pozabile na svoje iz voljene in se le čudile prekrasni opravi resnih častnikov, ali pa pomilovale upehane in utrujene vojake. Starci so si nabasali pipe in ob pogledu na cesarske suknje so se spominjali zopet tistega časa, ko jih je vodil hrabri Radecki nad sovražne „Plementazarje.“

Marsikako modro so uganili, mnogo tudi grajali, kar se je zdelo njihovim starokopitnim načelom neumno ali nerabno.

Vojaki pa so prenašali telečnjake, puške in drugo od praga do praga, snažili častnike, a nekateri celo poleyli po travi. Kuharji so zakurili in kmalu se je kadilo v velikanskih loncih, ki so bili postavljeni zunaj vasi. Konji so hrkali ob ograji dokler jih niso prepeljali in osnažili v hlevih ter jim podali nove krme.

Ves ta pisan prizor je gledala Barbka raz domači prag in nestrpno pričakovala kdaj se pokažeta častnika, ki naj stanujeta v njihovi hiši. Šele proti poldnevi, ko je postalo že vse boli mirno in sta Barbka in oče sedela v izbi so se v veži začule ostroge in trda hoja. Copatar je preseneteno pogledal Barbko, a ta ga je z lahničim mahljajem potolažila, da je ostal miren.

„Le ti se zgovori!“ ji je dejal in sedel k peči.

Na to sta vstopila v izbo častnika, visoka sta bila, lepo navihanih brk in Barbki je takoj obvisel pogled na lepem licu mladega poročnika. Copatar ju je le bolj postrani ogledoval, a objednem občudoval brhko hčerko Barbko, ki se jih ni kar nič bala, nasprotno z nasmehom v obrazu ju je pozdravila, kot da so že stari znanci. Častnika pa sta tudi takoj spoznala, da nimata pred seboj neotesano, kmetsko dekle, ampak izobraženo, mestno gospico — za to sta se ji spoštljivo predstavila, se ji celo priklonila, kar se je zdelo Copatarju sila čudno. Vendar pa je sklepal, iz tega, da častnika menda nista tako surova, kakor se jih je predstavljal on, ampak prav prijazna gospoda, za to se je ohrabil in mogočno zakašljaj češ — „še eden drugi je tudi tu.“ Barbka je bila seveda sedaj primorana seznaniti ju tudi z očetom gospodarjem. Copatar se jima je ponižno priklonil, snel klobuček in ga vrtil nerodno v roki, ker to je storil vedno tudi pred gospodom župnikom. Izpolnjeval pa je poslušno Barbkino zapoved in odgovarjal le z „da“ in „ne“, kar je prisilo častnika

v nasmeh. Barbka je videla da gre njena setev kaj slabo v klasje za to je namignila očetu naj govori. Ta jo je nekam začudeno pogledal, a videč, da se hčerka le ne da preprositi je mogočno pljunil v kot in pričel s sila prijaznim glasom:

„No, pa bom, ako ste gospodje prijazni. Ako ne boste nič zamerili bom tudi jaz govoril. S cesarskimi ljudmi še nisem sicer mnogo občeval pa menim, da bo že šlo. Vi ste me menda prosili stanovanja, nič se ne bojte — saj je zgornja soba prazna. Ako pa se bomo dobro razumeli, dam pa tudi rad za kak poliček. Barbka — to se pravi — Beti! Beti skoči po vino!“

Barbka je jeze in sramu zarudela v obraz in hitro odbežala, a častnika sta spoznala takoj njeno težavno situacijo za to sta ji prijazno namignila še predno je odhitela, kar je nekoliko pomirilo nje jeze polno srce. Copatar pa se ni dal motiti v svojem modrovanju, prijazno je pozdravljal došla častnika, jima obetal največjo prijateljstvo, hvalil svojo Barbko, kako da je učena, da študira v mestu in bo k malu „šolmoštrarila“, da se ji odkriva celo gospod kaplan in jima priporočal naj bodeta le prijazna z njo. Potožil jima je tudi, da mu je pred letom umrla žena, koliko skrbi ima, da ga hčerka veliko stane in nazadnje jima je celo obljubil ako se bodo dobro razumeli, da ju v mestu obišče in ju tudi tam povabi na poliček.

Ko se je Barbka vrnila in postavila na mizo vino, so posedli okolo mize — vsi trije zadovoljnega obraza, le Barbka je bila še resna in je nemo motrila „neolikanega“ očeta.

Nenadoma pa se odpro vrata in Copatarjev hlapec Janez vstopi sila jeznega obraza. Nekaj časa je samo migal z ustnicami kot da se pripravlja za nagovor potem pa je stopil odločno k mizi.

„Kaj hočeš?“ ga je poprašal Copatar, a Janez ni odgovoril ampak obrnil pogled na častnika.

„Ali ni vaš sluga neki Jakob?“ je poprašal in gledal sila resno.

„In kaj potem,“ je odvrnil smeje poročnik.

Ta hladni odgovor pa je spravil Janeza še v večjo jezo in hrknil je kar v eni sapi:

„Gospod „ofcir“ — vaš sluga moja Metko za plotom objema!“

Glasan smeh mu je odgovoril na to silno novico, kar ga je seveda še bolj njezilo.

„Ali Metka je moja. In jaz ne pustim, da bi jo kdo drugi objemal!“

„Pojdite in recite Jakobu v mojem imenu, ako je pozabil kaj se je naročilo vsem vojakom radi vaščanov! Potem vam bo gotovo popustil Metko,“ je odgovoril poročnik. To je Janeza nekoliko potolažilo in odšel je tiho godrnjaje.

To pa je spravilo tudi Barbko v dobro voljo in kmalu se je zvonko smehljala dovtipom mladega poročnika — Ludovika, kakor se je imenoval. Tudi Copatar je postal prav židane volje

in začel je prorokovati na dolgo in široko, kako da je nespa-
metna ta oblast, ki tako muči vojake, da leže po travi kakor na
smrt upehani, da je škoda, ki jo naredijo vedno večja, kakor se
poplača in da tako neumno dirjanje škoduje živalim in ljudem.
Seveda sta se častnika kaj malo zanimala za njegovo učeno pre-
pričanje ampak sta raje čebljala z ljubko Beti, ki jima je vedela
toliko povedati.

Slednjič se je spomnil Copatar, da ima opravek na polju
in pustil je mlado trojico samo. Da se je po njegovem odhodu
takoj spremenila tema govora to se itak razume, ker Beti in
mlada častnika se niso mnogo menili za oblast pač pa več za
medsebojno simpatijo in prijateljstvo, ki je res posebno ob dobri
kaplici kmalu razcvetelo... — Drugi dan je bilo v vasi burno
življenje. Vojaki so dirjali po bližnjih holmih in gozdičih, trombe
so pele, puške so pokale kot da je vojska. Sedaj je pridiral
skozi vas konjenik ves prašen in znojen in kmalu zopet izginil
za gozdom, sedaj se zopet priplazil pešec, se skrival za plotom
in dajal raznovrstna znamenja, včasih se jih je pridrvalo tudi po
več, se poskrilo po hišah in čez čas odbežalo zopet dalje. Vse
je tekalo in streljalo kakor v resnični vojski, da so vaščanje za-
čudeno zmajevali z glavami nad tem nerazumljivim početjem. Na
polje jih je šlo le malo, večina so ostali doma, se menili s vo-
jaki, ki so stanovali pri njih in sploh o vsem kar so videli in
doživeli prejšnji dan. Pobožna mati se je jezila češ, da je čula
kako grdo je klel ta ali oni in še v takih jezikih, da ga ni mogla
vsega razumeti, ta se je zopet pritoževal, da se slanina suši, da
je zmanjkalo nekaj klobas in suhega mesa, oni da lazijo za nje-
govo deklino, skrbna mati, da se jim hčerka nalašč nastavlja,
a tudi na Copatarjevo Barbko so se spomnili, ker so videli
prejšnji dan kako se je smejala z mladim oficirjem doma pri kupi
vina, ko je odšel oče na polje.

„Niso pametni ljudje to,“ je pripomnil starec, ki je bil svoja
čase vojak, a takoj utihnil, ker skozi vas je prijahal sivolas
general, kojemu so se vsi odkrivali. Rudečo „porto“ je imel na
hlačah in tako svitle gumbe, da so se blesteli kakor čisto zlato.

Župnik pa je hodil po vasi, se pogovarjal z vaščani, jim
razlagal ali priporočal to in to, ako so se kaj pritoževali jih je
tolažil in tako je vsak nekoliko pozabil na svoje težave — ta
na klobase, drugi na hčer, tretji na ljubico in veselo in prijazno
so jih zopet pozdravili, ko so se popoldne vrnili iz vaj.

Zvečer pa, ko je nekoliko pojenjala vročina in je že legal
na zemljo tih somrak so se zbrali vojaki — godci na travniku
koncem vasi in zaigrali. Vsi so zapustili svoje domove, vse
se je zbralo ob zvokih prijetne godbe. Fantje so prijeli svoje
ljubice, ako jih nihče ni videl in jim pošepetovali večno zvestobo
in te so jim odgovarjale s tihimi, srčnimi pogledi. Vojaki so po-
legli po travi, pušili in zrl v nebo in se veselili tistega časa, ko
odložijo vojaško suknjo in se vrnejo v rodne vasi, se sestanejo

s svojimi in ako je kdo znal, da ga pričakuje doma, poleg domačih še kako drugo, ljubeče bitje, bile so njegova sanje še večje in želje bolj hrepeneče. Častniki so sloneli ob drevesih in se pogovarjali o vajah, koliko časa, da bodo še trajale, kdaj se zopet povrnejo v ljubljeno mesto! Tudi Copatar, ki je prej vedno tako sovražno govoril o vojaki, je stal med drugimi možakarji, hvalil svoja dva oficirja, kako sta zgovorna in kako je posebno mlajši prijazen. Nikakega sovraštva ni bilo v njih srcu, samo dobre beseda so vrele na dan, saj drugače ni moglo biti, ker godba je igrala tako milo in prijetno. Danes si je marsikojja mamica obrisala solzo, ki ji je pripolzela iz očesa.

Tam na drugem koncu vasi pa je bilo vse mirno, zvonki glasi godbe so pridrhtevali tja umirjeni, božajoči in dvoje visokih jagnet je šepetalo v tihem šelestu. Tih mrak je legal na okrog, niti murn ni zapel, vse je dihalo tiho, mladostno ljubezen . . . Barbka in poročnik Ludovik pa sta sanjala v tem lepem somraku o veliki, nerazrušni ljubezni. Ako so pripluli nežni zvoki sta se objela in poljubila vsa kipeča v pravkar porojeni ljubezni . . . In ko je godba ponehala in so se razšli vaščani sta si podala roko in nemo sta stopala proti domači hiši, kjer je že brlela svetilka in se na mizi kadila večerja.

Drugi dan pa je govorila cela vas o Barbki in mladem poročniku. Tudi Copatar je zvedel o tej novici in hitro je pozval Barbko.

„Ali je res Barbka?“ jo je poprašal in motril jo resno.

Barbka je slutila, kaj hoče oče, a vendar se je naredila nevedno.

„Kaj oče?“

„Da „štemaš“ tega oficirja?“

Barbka je povsila oči, potem pa je stopila k očetu in ga prijel za roko.

„Oče, jaz ga imam rada, tudi on me ljubi!“

Copatar je za hip pomislil potem pa odgovoril:

„Kakor ti veš. Ako te hoče vzeti, pa naj te, saj ima menda dobro službo, ti bodeš imela pa tudi nekaj dote. Tako siromašni nismo.“

Barbka je nekaj časa molčala potem pa odvrnila tresoče:

„Oče, ali jaz moram imeti — ako so hočeva poročiti — trideset tisoč!“

Copatar jo je pogledal z zelenim bleskom v očeh in planil burno od peči.

„Tristo judov, ali si znorela! Mar naj prodam za te posestvo. O ti prokleti oficir ti!“ in odhitel je kakor burja . . .

Drugi dan so stali vojaki že na vse zgodaj v dolgi lepi vrsti pripravljeni za odhod. Okna so se odpirala, marsikako solzno oko se je ozrlo na nje, marsikako srce je zavzdihnilo, a oblast je bila kruta, samo miglej s svetlim mečem in hripav klic po-

veljnika je zadostoval, godba je zaigrala in dolga vrsta se je jela premikati. Oblaček prahu jih je spremljal, a kmalu so izginili za holmom.

Vas pa je ostala tiha, tu pa tam se je kdo pridušil nad nadležneži, tu pa tam je kanila kaka solza, v shrambah je manjkala kaka klobasa, nekaj žita je bilo poteptanega, nekaj src vzemirjenih, drugače pa je bilo vse v redu.

ROSTOV:

ANDA.

Na izprehodu so bili in so se vračali v mesto. Večja družba jih je bila. Kar namešano so šli skupaj nekaj časa, ampak dolgo ne. Nehote in nevedé so se našli pari. In gospod adjunkt ni vedel, kako je bilo prišlo. Naenkrat je držal gospodično pod pazduho in je zaostal za drugimi pari — tudi nevede kedaj.

Takrat je Ando poljubil prvič. Saj jo ni poljubil iz ljubezni. Kako? Poznal jo je že dolgo, ampak v srcu se mu ni genilo nikdar kaj toplejega, ko jo je pogledal. — No srce! — Ali tako po životu ga je malo spreletelo, če jo je natančneje ogledaval: bujna je bila, duhteča . . . Pa nič posebnega. — Lasje, kakor se jih vidi na tisočih; zobje res lepi; no in končno, kaj hočejo zobje in lasje? Največ, kar ga je še zanimalo, je bil njen nos. Je bil pač nekaj izvanrednega nos, in gospod adjunkt se je največkrat zagledal vanj, ampak po pravici: tudi njena bujnost ga je malo pogrela. In danes jo je poljubil prvič, pa ne s posebnim ognjem. Pa ona? Pogledala ga je s tistimi pomladnimi očmi:

„Gospod adjunkt?“

„Oprostite, ali to je prišlo iznenada, sam ne vem, kako je prišlo.“

In zopet ge je pogledala nagajivo:

„Ali naj vam vrnem?“ poljubila sta se in takrat jo je poljubil vdругič. Brez posebnosti.

Molčala sta nato oba. Nasproti jima je prišel kovaški vajenec črn v obraz z velikimi belimi očmi, s pobalinskim izrazom na obrazu.

Nakremžil je obraz, ko je šel mimo in njegove bele oči so se hudobno zasmejjale. Šel je mimo, in ko je bil par korakov za njima, se je obrnil; videl je Ando ozreti se za njem, in ji je pokazal dolg jezik. Okrenil se je nato, zažvižgal, odšel . . .

In še vedno sta molčala. Andi je bilo to neprijetno in je rekla:

„Pri grofovih sem bila zadnjič v posetu. Smo znani gospod adjunkt, kaj mi je rekla grofica?“

„Ne vem!“

„No, rekla mi je s tistim svetlim, tolstim obrazom prav resno, pomenljivo: „Anda“, je rekla, „vi bi se ne smeli pritožiti, če bi stopil vaš hlapec, vaš kočijaž, k očetu, in ga poprosil vaše roke!“

„Res?“

„Da, res!“ In še dalje: „Saj ni razlike. Oče kočijaž, hlapec kočijaž.“ „Diese Zumutung“, kaj, gospod adjunkt!“

Njegov obraz ni rekel na to nič; njegov jezik pa tudi nič. Saj jo ni dosti poslušal. Pravzaprav še vedel ni, kaj mu je pravkar pripovedovala. Na Ivanko je mislil, ki je zadnjič z njo govoril — bil je sam gost pri „Medvedu“, na pobalinski obraz kovaškega vajenca je mislil in razmišljal je prav nazadnje o Andinem nosu.

Stopala sta dalje. Pred njima so se čuli cvileči glasovi. Prednji pari so se dobro zabavali in Anda je stisnila roko gospoda adjunkta.

Neprijetno mu je bilo in pospešila sta korake.

V mestu so šli v gostilno k „Medvedu“.

„Kako je, Ivanka?“

Natakarica je pogledala adjunkta lepo, zapeljivo, se malce nasmehnila, pa prav res ljubko in mu je položila, sedečemu na stolu, roko na ramo: „S čim naj postrežem, gospod adjunkt?“

In ni se okrenil, da bi odstranil predrzno roko raz svojo ramo in Anda je pobleдела in precej nato zarudela. V glavo ji je šinilo: morata se dobro poznati . . . Oči so jele streljati ogenj in žveplo na predrzno Ivanko.

Spremil jo je potem še domov in se poslovil. Ali poljubila se danes nista več. V veži se je pač zdelo adjunkt, da se bliža njegovemu obrazu nekaj toplega; poščegetalo ga je celo na brkah, ali ni se sklonil, da bi jo poljubil. Sam s sabo je bil danes nezadovoljen in Anda tudi. Poslovil se je hladno.

* * *

Sedela sva potem z adjunktom v kavarni. Strašno kislo se je držal. Okoli usten mu je igral hudomušen smeh.

„No, kaj?“ sem pričel.

„Nič! Ampak to ti povem, da sem žalosten.“

„Čemu?“

„Doslej sem imel vedno to misel in prepričanje, da nas ženska emancipacija more doseči — presečnikdar. No, zmotil sem se.“

„Ne umem te.“

„Glej, danes se dobe tudi že take, ki nam prevzemajo lepo in prijetno ulogo dvorjenja. Sam sem že to izkusil, pa basta!“

„In zato žalosten? Ali ne bo prijetno? Visoko se boš držal, nepristopen boš. Če ti ne bodo všeč njeni črevlji, boš malo zavihal nos. Ne boš pogledal nobene ženske in malo se ti jih bo drznilo bližati. Kakor kralj boš v svojih višavah. In bodo prišla nežna bitja s kadilnicami. Najprvo se bo malo pokadilo in iz tega dima bodo gledale k tebi hrepeneče oči, polne življenja, polne ljubezni. In ti ostaneš hladan. — O! Pa ti pade angelsko bitje pred noge na kolena, jih objame. In ti, če so ti všeč črevlji

in drugo, jo milostno dvigneš k sebi, ali jo pa tudi lahko breneš z nogo. To bo tako lepo!"

In zasmejal se je šaljivi adjunkt in dejal:

"In dvignem jo k sebi v svoje višave in lepo bo to. Ob mojih nogah ona, na njeni lepi glavici moja roka. In stregla mi bo, zakaj jaz sem egoist, in vsako željo mi bo brala iz oči. Ampak grdo me ne bo smela pogledati, če ji bom nagajal — vedeti moraš, da jaz rad nagajam, natanko take, kakor vsi drugi moški — sicer: ali sem jaz tebe prosil? Punktum! In raj bo zaprt... To bo tako lepo, kakor se spodobi, lepo bo in komodno..."

Srebal je črno kavo in se je muzal predse. O Andi pa mi ni hotel reči ničesar.

V kavarni se je prikazal harlekin v rdeči obleki s kraguljčki. Bil je pustan torek.

II.

Polosmih zjutraj. Andino okno v spalnici je bilo odprto na stežaj. Iz nepostlane postelje je še puhtela gorkota. Gorkota je puhtela tudi iz bujnega telesa Ande, sloneče v jutranji obleki na oknu. V naglici se je bila napravila bolj površno. Rokavci so ji bili zavihani do komolcev in bela njena laketa je bila kakor posejana z drobnim prosmom: mrazilo jo je, zakaj jutranji zrak je bil hladen in jo je objel še vso gorko od postelje. Ker pravkar je bila vstala in stekla k oknu. Neporavnani lasje so ji še silili na beli tilnik in mal koderček ji je radovedno silil še v oko: kako si spala?..

Anda ni dobro spala. Hladnost adjunktova ob sinočnem slovesu jo je užalila, ujezila. Celo dolgo noč skoro ni mogla spati. Ko je pa proti jutru malo usnula, njeno spanje ni bilo mirno. Kri ji je plala k srcu in se je razlivala kot vrelo olje po vsem životu. Sanjalo se ji je o adjunktju. Pri nji je bil. Strastno jo je objemal, poljuboval. Pa je veselja, razkošja, sreče in strasti zavpila in se je vzbudila. Adjunkta ni bilo.

"Drugič mora! Prihodnjič mora biti bolj goreč! Poljubljati mora, dolgo, dolgo, — ... Jaz hočem!" in zacepetala je z nogo.

In sedaj stoji ob oknu in pazi. Tod gre on vsako jutrov urad.

"Ali ga danes ne bo?"

Dolgo je čakala. Zaman!..

"Saj mora priti, mora! Ni še tako pozna ura. Mora! Hočem, da pride!" in je zopet zacepetala z nogo in pesti so se ji krčevito stisnile, kakor da hoče nekaj obdržati.

Zebsti jo je začelo. Tudi po životu so se ji bile usule drobne pičice: kurja polt jo je oblila.

Pogledala je na uro.

"Prepozno. Odšel je že."

Zaprta je okno in je jeze zajokala...

Zvečer ga je videla. Ustavil se je bil pod njenim oknom, ki ga je na njem čakala in je z njo govoril.

Sprva se ji je zdelo, da je hladen; polagoma se je bil razgrel in ona — je upala.

In govorila sta potem večkrat: vsak dan, zjutraj ali zvečer. In če ga ni bilo k nji, se je napravila in ga² je iskala, kjer je vedela, da ga dobi. Čakala je takratna službo pri neki firmi. Imela je čas.

In on se jo je bil navadil. Potreba mu je bila, da se je shajal z njo. Nekaj mu je manjkalo, če en dan ni govoril z njo, če ni čul njenega organa, njenega smeha, če ni zrl njenih kopnečih oči, njenega nosa, njene bujnosti.

In tako je prišlo, kakor je moralo priti. Rekla sta drug drugemu, da se ljubita. Nato: no, občevala sta še intimneje. —

In sem ga srečal včasih zvečer, ko se je vračal od nje:

„Pri nji sem bil. Vrag vedi, da ne morem strpeti brez nje. Vzel jo bom!“

„Prav, prijatelj! Pa te je tudi vredna. O, ona te ljubi, res te ljubi. In ti? — —“

„Sam ne vem!“

Pa sta se nekega dne sprla. Ona je vedela, da sva si z adjunktom dobra prijatelja. Prihitela je k meni vsa objokana, obupana. In potožila mi je vse, prav vse...

Rad pomagam, če mi je le kje mogoče. In govoril sem z njim in ju zopet spravil. Videl sem, da sta trpela oba, ampak vsak po svoje. Ona menda vsled ljubezni, on — saj ne vem zakaj.

In drugič. Dobil sem pismo od nje.

„Kaj sem naredila? mi je pisala. Nekdo, vi ga poznate, je prosil moje roke in nisem mu odrekla. Bogat je in rad pravi, da me ima. Mislila sem na Antona, in obljubljala roko gospodu I. Kaj mi je storiti, svetujte?! Nebo se podira nad mano... i. t. d.

In sem pomagal. Novega ženina smo kratko odpravili in gospodu adjunktu je onda, ko je bilo z onim vse proč, povedalo ves svoj greh. Pa je šlo po starem tiru. Adjunkt je bil sicer vedno hladen proti nji, ampak brez njeje tudi težko prebil.

Nekdaj nas je bila večja družba skupaj. Obhajali smo zaroko Andino z adjunktom F. Govori napitnice.

In že tisti večer je jela Anda jadovati sicer še povezanimi jadri do cilja, ki je v njem videla svojega bodočega soproga pokorečega se nji. In blag, miren, pokoren njen značaj se je prelevil polagoma v prav nasprotnega. Ampak nihče ni tega še opazil. Tisti večer nihče.

Pozneje nekda pa je v neki jezi Anda sama proti celi družbi (g. Antona ni bilo poleg) rekla: „Naj mu k postanem žena, potem mu že pokažem.“ In smo se začudili, ali ona nas je s svojim najivnim obnašanjem čisto zmešala. Bila je le šala.

Adjunkt je bil tih in zamišljen po oni zaroki. Hladen je bil, ampak ona je bila gorka... — Poroka.

No, in? ... Kaj bi? Dvoje docela nasprotnih značajev se je bilo združilo... Par mesecev...

„Ti! Si bral razporoko? me je prašal nekega dne adjunkt. In v temo je jadrало, dvoje življenj...“

UGANKE.

Razpisujemo danes

Deveti natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve naj se dopošljejo najkasneje do 15. septembra. Naslov: „DOMAČI PRIJATELJ“ V PRAGI VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih družin.

Število rešenih ugank ne odločuje, ena zadostuje.

Cene 50:

1. <i>Saharet</i> . (Dekorativen kip po sliki.)	5. L. N. Tolstoj: <i>Vstajenje</i> . (Krasno vezana knjiga).
2. A. Aškerc: <i>Prešernove poesie</i> . (Krasno vezana knjiga.)	6. <i>Skrinjšica za rokavice</i> .
3. <i>Morska obala v Reki</i> . (Slika v okvirju).	7.—8. <i>Posode za kavo</i> .
4. <i>Steklena skrinjšica za smodke</i> .	

73. Uganka.

Ivo Kok, Ljubljana.

Beseda prva je rastlina
 Na polju raste vse povsod.
 Ima jo naša domovina
 Jo ljubi zlasti kmetski rod
 Jeseni pozno že zori
 In vedno bolje se redi
 Surova dobra je kar cela
 Kot sneg je njena barva bela
 Mladina rada tako je
 Ker ima dobre še zobe
 Za druge stare pa ljudi
 V velika spravlja se kadi
 Kako se to naj imenuje
 Naj tvoja glava preišči.

Beseda druga je žival.
 Ljubljenska je drevs in skal
 Imaš jo morda ti doma
 Ki tudi nekaj dobro zna
 Zna morda boljše še kot ti
 Le ven le ven vedno želi
 Tam zunaj ko cvete pomlad
 Tam je slušaš zjutraj rad
 Imen nad sto in sto ima
 Povej kako se toraj zna?

Skupaj:

Beseda skupna čudna reč
 Ti sveti bolj kot tisoč sveč
 Na zemlji ona ni doma
 Nebo le širno jo pozna
 Ko majhen še otrok si bil
 I ti si se je veselil
 A tak majhna bila je
 Njo lučka razsvetila je
 A tista ki je luč dajala
 Možem je svetim pot kazala
 Zdaj pa povej mi kaj je to
 Ako kaj bistro imaš glavo!?

74. Računska uganka.

Milan Vrezec, Ribno.

Iz sledečega kvadrata naj se
 izčrta pet števil in sicer tako, da
 znaša vsota ostalih števil 500.
 Kolikokrat se mora izčrtati 15 ozi-
 roma 82?

15	82	15	82
15	82	15	82
15	82	15	82
15	82	15	82

75. Besedna uganka.

J. Bonča, Idrija.

Besede značijo: 1 soglasnik,
 2. del telesa, 3. črevljarsko orodje,
 4. pridelek k nekaterim jedilim,
 5. orožje, 6. soglasnik, 7. kuhinjsko
 orodje, 8. obrtnik, 9. mesto na
 Kranjskem.

Od zgoraj nizdol znano geslo.

76. Uganka. (V. S. Kranj).

Sem gospodar mogočen,
 ker vladam celi svet.
 Od starih časov vedno
 povsod sem bil sprejet.
 In brez počitka hodim
 kot kralj iz kraja v kraj,
 in spet obiščem kraje,
 kjer bival sem nekaj.
 Poglej ubozga kmeta,
 ki trudi se za me;
 in zopet tam trgovci
 se mene vesele.

In vsak dan vojsko bije
 neumoro ljudstvo to,
 a vendar zmage vence
 dobi le malokdo.

77. Logograf.

Stevo Ermando, Št. Vid.

Mala nastane, če dežuje,
 t. l. veliko nam škoduje
 k. o. c. neznatno je poslopje
 S. o. c. vsak rad se v nji okoplje.

78. Tajinstveni napis.

Mart. Leop. Grobelnik, Celje.

DNSMNJTRTB!

Rešitve ugank v 8. številu.

67. M, tat, pečar, oko, a = mačka. 68. Vrč, črv. 69. Okrepčilo, razvedrilo, tolažilo, bodrilo, zdravilo, glavnik in milo. 71. S, Rim. Šimon Koroško, lonec, aga, r, Ren, Gogol, dom, r, oče Azija, Brač, sto = Šimon Gregorčič. 72. Torek, marec, tarok, Turin.

70. Noč je temna, podkve jeklo poje.
Glej, po gozdu kralj ubežni jaha.
Zgubil vojsko, zgubil zemlje svoje,
skriva se, ko zver po lesu plaha.

Dobitki sedmega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilec:

1. V. Kotas: *Skapina topoľov*: Egid. Spacapan, postajenačelnik, Št. Peter prig.
2. Ernestina Jelovšek: *Spomini na Prešerna*: Božidar Gselman, dijak, Smartin.
3. Okvir za fotografijo: Josipina Miklavžič, sopr. nared., Ljubljana.
4. Pogled na Melkovič (slika): Jerica Zwitter, posestnica, Zahomec.
5. Henrik Sienkiewicz: *Quo Vadis* (knj ga): Ladisl. Sadar, naduč. sin Budanje
6. Jardiniera: Leop. Kočever, sopr. c. kr. respic., Cerkno.
7. Posode za kavo: Simon Gasparin, delavec, Steben.
8. Posode za kavo: Marija Janežič, Leše.

Listnica uredništva.

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank itd. naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, Ilica 41.

Rastko: Vaša junaška ločitev od izbirčne gospodične muze zasluži priznanje in pohvalo. Naj ugleda zato Vaša pesem na tem četudi ne odličnem mestu luč sveta:

Slovo od peresa.

Opustil svoje sem največje želje:
pisatelj kdaj postati ali pesnik.
Zadosti časa vrtel sem peresnik —
a kritika: prekrokarsko zapel je.

Če tak na pesniško si tla postelje,
ki vé, da je prozaični boleznik,
njegova poezija ni brez lésnik,
o luni in ljubezni vedno melje.

Ko naokoli mnoge zrem junake,
ki upajo na pesniška nebesa,
a pesmi njih še koš ne vzame vsake,

slovo sem vzel od ljubega peresa.
In pustil sem za vedno pesmi take.
In to zapisal sem v spomin slovesa.

Vztrajnemu pesniku. Vi pišete:

Še enkrat poskuša
Rado Stanov svojo srečo!

Zaman-zaman! odgovor moj glasi. **Milivojev.** Vaše pismo slovi: „Visoko (sapristi!) uredništvo! Ravno kar je poteklo leto, ko sem Vam prvič poslal par svojih pesmic v dobrohotno oceno. Priromale so pa nazaj z dostav-

kom: „Vaše pesmice so prav lepe in fletne, ampak i. t. d. . .“ — Trdno upam, da to pot tudi tisti „ampak“ lahko odpade in da mi mesto tega raje pošljete poštno nakaznico, kajti prepričan sem o napredku tekom enega leta.“ — Oh, gospod optimist, „ampak“ ostane vsekakor še v veljavi. Vaše sanje o poštah nakaznicah so prazna varka in pesmi Vaše so to pot v uredniško košo našle neslavno smrt. — **Dolinski.** Tudi Vi se za poslane pesmi ne bodete veselili honorarja. Vaša poezija se mi zdi nekako preveč komplicirana. Naj sodi cenjeno čitateljstvo naše:

Mirno sem se jaz razvijal
v vrtu božjem, brez skrbi.
Hud vihar je gor razsajal
mene vjame in zbeži.

Dvajset kitic take in podobne vsebine — ne to, je preveč še za mojo priznano uredniško potrpežljivost! **Andraževski.** Še prešibko. **Ivan Gozdar.** Vaše pota so me še v sanjah preganjale. Prosim, ljudje božji, recite, če ne bi postal človek mesečen od takih le črtic: „Ali vidite tam one strme poti vijoče se po samotnih in divjih krajinah? Ali vidite tam one temne poti, one otožne poti, one težke poti? Ali vidite tam one poti? Bratje, take so strme poti, take so samotne poti . . .“ Zadosti, moj Bog, zadosti! **Mužikov:** Posem bi bila, še dosti dobra ali zdi se mi, da sem še pred nedavnim časom čitala iste misli v podobni obliki . . . **Dragoslav.** Potrpljenje je božja mast — pravi naš kmet in prav ima. Sčasoma ne rečem, da bi ne bil iz vas pesnik, za enkrat ste le prav dober modrijan, kar je vsekakor tudi nekaj. Vašo trezno in pametno sodbo objavljam tu v korist drugim.

. . . in če mi bol poji srce,
če vro raz lice mi solze;
ljudje se revežu smeje . . .

A če pod palcem kaj imam,
vsi pravijo: „Oj, plačaj nam,
ker grla se nam že suše . . .“

Če rečem pa: „Ne plačam nič!“
potem mi rekajo: — „hudič!“ . . .
Li niso vzorni ti ljudje?

Vladimir. Črtica „Pogled v dušo“ je prenaivna. Dandanes učenjaki niso take smešne figure, kakor je vaš junak. **Janko Lavrin,** **Cvetko Zdravič** in **R. Zagorski** naj pošljejo svoje naslove. **Mokriški.** Moj Bog, vse te misli in čustva opevali so že drugi lepše in originalnejše! Počakajte, zdaj ste gotovo še premladi, premalo ste preživeli, da bi imele vaše pesmi tisto moč, ki sili druga srca k sočustvovanju. **Dušan.** Pisma in pošiljave brez podpisa romajo direktno v koš. **Ksenij Verin.** Zadnjič poslane pesni mi ne ugajajo posebno. **Mužikov.** Vaša „hčerka trenutka“ je pegast biser, ki ima le majhno vrednost. — **Rebuse** sprejemam le izjemoma, ker je potreben za vsak rebus poseben kliše, ki se more zgotoviti le po točni in jasni risbi.

VSEBINA: GRISA: Razpelo jadra je srcé . . . — J. E. RUBIN: Puran. — FERDO PLEMIČ: Zgubljeni rokopis. — SAMKO CVETKOV: Pesem. — S. SVETINA: Ko se je dasar poslavljaj. — NEZVÁN: Nesrečnik. — JOSIP PREMK: Vojaki na vajah. — ROŠTOV: Anda. — Uganke.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.
Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova ul. 22.

Cenik naših izdelkov.

Vydrova žitna kava poslana posebej v platnenih vrečicah poštne prosti 5 kg	K 4'50
Juhne konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) posamezni zavitek à 1/2 kg.	1'50
Tudi 1 kg vseh vrst po 200 gr	3'—
Juhni pridatek 1 steklenica 1/2 kg	3'—
Šumeči bonbon „Ambo“ in tudi s „sidrom“ zavitek 50 kmd.	2'—
Malinovi grog	2'—
Oblati „Desert delikat“ zavitek s 50 kmd.	3'—
Masleni oblati zavitek s 25 kmd.	2'—
„Buhtin“ 5 zavitkov po 20 gr (zadostuje za 5 kg moke)	—'50

Za poskušnjo kolekcija vseh naših izdelkov
K 3'50 in poštino.

Vydrova tovarna hranil

Praga VIII.

(C. k. poštni urad, Praga 22.)

3 v znamka,
če na drugi strani razven naročila ni pripisane nikake pripombe,
slincer pa 5 vin.

Pripravno steklenico

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. A gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 lirov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: **2 K 20 v.**, zabojček 48 v., poštino pa tu plačamo in si jo zaračunamo.

Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

 Naročite za poskušnjo:

za poskušnjo!

1 zaboj obsegajoč:

- 1 steklenico malinovega groga K 2.—
- 1 škatljo maslnih oblatov . . . 2.—
- 1 kg. juhnih konzerv (grahove, gobove, lečne, rezančne in riževe) 3.—

za K 7.50

s poštino vred.

Ali:

1 zaboj obsegajoč:

- 1 steklenico malinovega groga K 2.—
- 1 škatljo maslenih oblatoč . . . 2.—
- 1 škatljo obl. "Dessert delicat" . . . 3.—
- 1 steklenico Vydrovega juhnega pridata 3.—
- 1 kg. juhnih konzerv (grahove, gobove, lečne, rezančne in riževe) 3.—

za K 13.—

s poštino vred.

Tudi po lastni volji izbrano blago pošiljamo franko od K 6.— dalje.

Blagovolite porabiti pri naročanju!

Kar nevelja, prečrtajte!

Dne

Pošljite na moj naslov 5 kg Vydrove žitne kave za 4 K 50 v s poštino vred in brez povzetja.

Pošljite mi goro navedeno blago, štev. s poštino vred brez povzetja.

Ime:

Stan:

Kraj:

Pošta: